

Konferencja metodyczna w Koninie 2017

Urszula Cebula

ZABAWY RUCHOWE, INTERPRETACJE RUCHOWO-PRZESTRZENNE PIOSENEK, UTWORÓW MUZYCZNYCH I TAŃCÓW W KSZTAŁCENIU UCZNI PODCZAS LEKCJI RYTMIKI:

1. ZASTOSOWANIE RYMOWANEK I ŚPIEWANEK W ZABAWACH RUCHOWYCH DO WPROWADZENIA ZAGADNIENIA LUB JEGO UTRWALENIA

- **U.Cebula- Zabawa paluszkowa: Mały sum** (w oryginale Little shark)
Mówienie powtarzającego się rytmu synkopowanego, ze zmiennym tekstem i rytmicznym ruchem w pulsie.

Mały sum, du, du, du, du, du, du 3x

Mały sum. (Kciuk i palec wskazujący złączone, wykonują ruch wężykiem w przód)

Mama sum, du, du, du, du, du, du 3x

Mama sum. (Dłonie złączone przegubami i klaskanie palcami)

Tata sum du, du, du, du, du, du 3x

Tata sum. (Dłoń nad dłonią i od ruch od łokcia z klaskaniem)

Babcia sum du, du, du, du, du, du 3x

Babcia sum. (Dłonie złączone przegubami, ale palce zwinięte do środka)

Płyną wraz du, du, du, du, du, du 3x

Płyną wraz. (Ręce szeroko od siebie i płasko)

Widzą wtem du, du, du, du, du, du 3x

Widzą wtem. (Przykładanie dłoni nad oko, raz jednej, raz drugiej)

Płynie lin du, du, du, du, du, du 3x

Płynie lin. (Dłonie złączone skrzyżowanymi kciukami i falisty ruch w przód)

Czają się du, du, du, du, du, du 3x

Czają się. (Ręce złożone przed twarzą, dłoń na dłoni- wyglądają zza nich tylko oczy)

Mamy cię! du, du, du, du, du, du 3x

Mamy cię! (Ruch łapania z klaśnięciem)

To nie lin! du, du, du, du, du, du 3x

To nie lin! (Trzymanie się za głowę i poruszanie nią w geście zaprzeczenia)

Wielki smok! du, du, du, du, du, du 3x

wielki smok! (Ręce jak wielkie skrzydła)

Kryjmy się! (Ruch szybkiego płynięcia)- szybsze tempo mówienia 3x

Bo nas zje! (Skrzyżowanie rąk na piersiach).

- **„Mam maliny” Zabawa amerykańska- „Form banana”, w polskojęzycznej, „czerwcowej” wersji U.Cebuli „Mam maliny”.**

Mam maliny, mam, mam maliny. (Wskazanie na krzaczek)

Rwę maliny, rwę, rwę maliny. (Ruch rwania)

Jem maliny, jem, jem maliny. (Ruch wkładania do ust)

Weź maliny, weź, weź maliny. (Podawanie)

Myj maliny, myj, myj maliny. (Pokazywanie spływającej wody)

Tnij maliny, tnij, tnij maliny. (Jedną dłonią- cięcie nożem a druga jest deską do krojenia)
 Gnieć maliny, gnieć, gnieć maliny. (Ruch zgniatania)
 Sól maliny, sól, sól maliny?! (Ruch solenia- przerażenie i zdziwienie w głosie)
 Słodź maliny, słodź, słodź maliny! (Sypanie z worka- w głosie mocne przekonanie i aprobata)
 Smaż maliny, smaź, smaź maliny. (Mieszanie na patelni)
 Skrob maliny, skrob, skrob maliny. (*Przypaliły się na patelni!*) (Skrobanie a w głosie strach)
 Włóż maliny, włóż, włóż maliny. (Ruch wkładania)
 Nieś maliny, nieś, nieś maliny. (Niesiemy wiaderka w obu rękach)
 Jedz maliny, jedz, jedz maliny. (Wkładanie do ust)
 Żuj maliny, żuj, żuj maliny. (Ustami- ruch przeżuwania lub dłońmi przed ustami)
 Czuj maliny, czuj, czuj maliny! (Demonstrowanie silnych bicepsów)
 Sadź maliny, sadź, sadź maliny! (Wsadzanie krzaka w ziemię)

Zabawa ma na celu rytmiczne wypowiedzianie słów, w rytmie z synkopami, z równoczesnym ruchem w stałym pulsie. Można jej nauczyć dzieci, w momencie prowadzenia ćwiczeń przygotowawczych do realizacji synkop lub też później, jeśli zamierzamy uświadomić uczniom jej rytmiczny zapis.

Prowadzący pokazuje odpowiednie gesty, ruchy rytmicznie mówiąc wierszyk. Można wykorzystać jako stały puls nagrany podkład rytmiczny. Uczniowie powtarzają słowa i ruchy. W ramach zabawy można dodatkowo tworzyć inne teksty i śmieszne do nich ruchy. Jednak jeśli zabawę wykorzystujemy do utrwalania synkop proponuję nie zmieniać rytmu (a co się z tym łączy ilości sylab w wyrazach).

- **Rymowanka: „Little Sally Walker”- w przekładzie U.Cebuli:
 „Mały wędrowniczek”**

Mały wędrowniczek raz ulicą szedł.
 Nudziło mu się więc stanął zaraz obok mnie i rzekł:
 „Hejże zrób jak ja, zrób jak ja i zmień”. 2x

Mały wędrowniczek

wyliczanka amerykańska, sł. U.Cebula

Zabawa: Grupa rytmicznie skanduje wierszyk a jedna osoba podskokami porusza się po kole, wybiera kogoś, przed kim staje i pokazuje ruch do powtórzenia. Zamieniają się miejscami i pierwsza osoba siada. Druga kontynuuje zabawę. Można dodać ostinato klaskaniem. Pauza ćwierćnutowa, ćwierć, pauza, dwie ósemki, pauza ćwierćnutowa, ćwiećnuta, pauza ósemkowa i ósemka, ćwiećnuta. Rytm jest wykonywany w szybkim tempie.

- **mel. afrykańska „Obwisana”**

- śpiew prostej piosenki, uczonej ze słuchu, z rytmem synkopowanym, z jednoczesnym stukaniem pulsu- z podawaniem klawesów.

Nauka melodii ze słuchu. Nauka ostinata ruchowego: Dzieci siedzą po turecku, przed sobą mają położone dwa klawesy. Na raz biorą klawesy w obie ręce, na dwa grają na instrumencie, na 3 odkładają obie ręce na ziemię, na 4 przekładają prawą rękę nad lewą i przekładają klawes przed siedzącą po lewej stronie dziecko.

Na początku ruch jest 2 razy wolniejszy, potem tempo właściwe.

Można w trakcie zamieniać kierunki, na hasło nauczyciela.

Obwisana

mel.afrykańska

Ob - wi - sa - na sa - na - na obw - wi - sa - na - sa

5
Ob - wi - sa - na sa - na - na ob - wi - sa - na - sa.

- **Zabawa angielska „Draw a bucket of water” w wersji U.Cebuli-** utrwalanie grup szesnastkowych, ósemka dwie szesnastki, dwie szesnastki ósemka i „galop”.

I. Na łące zbieram rumianki, dla mojej cioci Lilianki

Do wiadra włożę, to im pomoże, potem uplotę z nich wianki.

II. W wiadrze ropucha- hop hop hop! Wierszyka słucha hop, hop, hop!

Uciekaj żabo- hop, hop, hop! Opróżniam wiadro- hop, hop, hop!

Dzieci stoją w czwórkach. Mają podane ręce osobie stojącej naprzeciwko. Powtarzają wierszyk 4 x. Na początek każdego powtórzenia przekładają ręce za plecy jednej z osób.

Na drugą część wierszyka stoją i podskakują obunóż na słowa „hop hop hop”. Na koniec, na trzecie powtórzenie słowa „hop” puszczaają trzymanie i upadają.

Na łące

sl. U.Cebula

Na łą - ce zbieram ru - mia - nki, dla mo - jej cio - ci Li - lian - ki.
3 Do wiad-ra wło - że, to im po-mo - że, po - tem u - plo - tę z nich wian - ki.
5 W wiad-rze ro - pu - cha hop, hop, hop! Schro - nie - nia szu - ka hop, hop, hop!
7 U - cie - kaj za - bo hop, hop, hop! O - próżniam wia - dro hop, hop, hop!

- **Śpiew piosenki „Bim-bum”** (czyt.bim-bam) z klepaniem, klaskaniem i pstrykaniem- odpowiedni ruch na poszczególne sygnały słowne w tekście- rozwijanie wyobraźni słuchowej, rodzaj ćwiczenia inhibicyjnego rozwijającego umiejętność skupienia i koordynacji głosowo-słuchowej.

Bim bam

Bim bam bim bam bi ri bi ri bam bi - ri bam bi - ri bi ri bam bim bam.
3 Bim bam bim bam bi ri bi ri bam bi ri bam bi ri bi ri bam bim bam
5 Bim bam bi ri bi ri bam bi ri bam bi ri bi ri bam bim bam.
7 Bim bam bi ri bi ri bam bi ri bam bi ri bi ri bam bim bam.

- a) W piosence ruch zależny jest od słów:
bim- klaśniecie, bam- pstryknięcie, biri- 2 x uderzenie o uda
- b) Na ósemki uderzamy o stół, na szesnastki o uda, na ćwierćnuty klaszczemy.

2. STRUKTURY MELODYCZNE NA LEKCJI KSZTAŁCENIA SŁUCHU ORAZ RYTMIKI

1. Ustalenie znaczków dla gamy, wchodzących tercji, trójdźwięku, opisanie dźwięku- zapis przez nauczyciela na tablicy. Ustalenie nazw „roboczych”.
2. Zaśpiewanie wszystkich motywów. Nauka gestu- ruchu do nich.
3. Zagadki- „który motyw gram?” Uczniowie pokazują motyw określonym wcześniej ruchem.
4. Obserwowanie grającego (na pianinie lub na dzwonek) nauczyciela.
5. Próby gry zadanego motywu przez wszystkich uczniów (na dzwonek) lub przez wybranego ucznia.
6. Gra na pianinie przez ucznia wybranego motywu i zgadywanie przez pozostałych, który to był motyw.

W góry

U.Cebula

1. W gó - ry, na wy - ciecz - kę ja - dę, do Za - ko - pa - ne - go,
2. Bu - ty już mam spa - ko - wa - ne i wy - god - ny u - biór

4
do miejs - ca ład - ne - go. Ref. Szałik na szy - i mam, trój - dźwięk w dół śpie - wam wam,
też już jest na sta - nie.

7
bo tę me - lo - dię chcę za - pa - mię - tać! Sza - lik na szy - i mam,

10
trój - dźwięk w dół śpie - wam wam, bo tę me - lo - dię znam, do - brze znam!

7. Zapis fragmentu melodii (dyktando uzupełnianka) ze słuchu znaczkami i zaraz po tym nutami.
Śpiew melodii solmizacją, literami, stopniami gamy.
8. Zabawa „Pary”. Dzieci otrzymują na kartonikach po jednym zapisanym motywie. Takie same motywy losują dwie osoby. Nauczyciel wybiera kogoś, kto intonuje swój motyw a osoba, która rozpozna go na swoim kartoniku, odpowiada i podchodzi do swojej „pary”.
9. Ustalenie rytmu piosenki- zapis.
10. Pokazanie uczniom zapisanej piosenki. Śpiew.
11. Nauka słów.
12. Nauka tańca do piosenki

Na kolejnych lekcjach:

- utrwalanie szybkiego budowania (pisemnie i ustnie) zadanych motywów,
- śpiew zadanych motywów,
- gra motywów na pianinie
- przedstawienie uczniom melodii z literatury muzycznej, z poszczególnymi motywami- próby rozpoznania motywu i zapisu w konkretnej tonacji od podanego dźwięku, potem w dyktandach melodycznych, następnie w melodyczno- rytmicznych, opartych o słuchany przykład.

3. PRZYKŁADY INTERPRETACJI RUCHOWYCH WYBRANYCH UTWORÓW MUZYCZNYCH, NA RÓŻNYM POZIOMIE TRUDNOŚCI

Poziom trudności dotyczy tu: możliwości technicznych i percepcyjnych dziecka oraz skomponowania przez nauczyciela ruchu, układu w przestrzeni adekwatnemu do elementów dzieła muzycznego, formy utworu i jego faktury.

I. J. Brahms- Schwesterlein- zaznaczanie frazowania, „rozmowy” zawartej w melodii. Dzieci stoją w parach, twarzą do siebie, po obrębie koła. W środku są jedyńki, na zewnątrz dwójki. Zaczynają jedyńki- poruszają chustką na pierwszy takt górą w lewo, na drugi w prawo, trzeci z góry w dół wężykiem, na czwarty- opuszczają chustę. T. 5 i 6 - Obrót w lewo, t.7 i 8 obrót w prawo- na ostatnią ćwierćnutę- podanie chustki dwójce. Ta porusza chustką w prawo, w lewo, wężykiem w dół, podaje na półnutę chustkę jedynce. Jedyńka na takty przygrywki przechodzi do kolejnej dwójki, w prawą stronę.

II. Luigi Boccherini- Menuet A op.13 nr 5- interpretacja z zastosowaniem prostych form ruchu, dotycząca rytmu i formy utworu.

Uczniowie siedzą na krzeselkach w kole. Co drugie dziecko jest jedyńką, pozostałe są dwójkami. Jedyńki mają ustawione krzesła tyłem do środka koła, dwójki przodem. Jedyńki są wsunięte bliżej środka koła.

Cz.A

Na przedtakt uczniowie unoszą ręce nad głowę i „migają” dłońmi.

Takt 1 na ósemkę klaszczą nad głową, na ćwierćnutę pochylają się i dotykają łydek, na drugą

ćwierćnutę- kolan, na ósemkę- ud.

t.2 na pierwszą ósemkę klaszczą, na drugą ósemkę i ćwierćnutę dwukrotnie klepią o uda.

t.3 i 4 z przedtaktem- powtórzenie schematu z taktów 1 i 2.

t.4-6 na grupę ósemka z kropką szesnastka wszyscy zwracają się w prawą stronę, na raz w t.5 wykonują w parach figurę menuetową- łączą w powietrzu prawe dłonie i tak zostają aż do kolejnej grupy- ósemka z kropką szesnastka, na którą rozłączają dłonie, odwracają się w lewą stronę i łączą prawą dłoń z osobą po lewej stronie; ręce rozłączają na ósemkę z kropką i szesnastkę w 6 t.

t.7 na dwie pierwsze ósemki tańczący znów podają dłoń osobie z prawej strony, na dwie kolejne- osobie z lewej strony, na trzy rozłączają ręce i unoszą je w górę, zwracając się do przodu.

t.8 na raz klaszczą w dłonie i opuszczają na dwa.

t.8-16 powtórzenie.

Cz.B

Na ostatnią miarę w takcie 16- jedyńki wstają i idą trzy kroki w przód a potem dwa w tył, w rytmie ćwierćnut, na trzy- siadają a wstają dwójki, które powtarzają to samo.

III. Kanon Panie Janie- przykład interpretacji w fakturze polifonicznej.

Ustawienie w 4 głosy, w czterech kółkach, lewym bokiem do środka koła. Zaczyna głos z lewej strony (patrząc oczyma widza). Na słowa „Panie Janie, panie Janie” dzieci poruszają się w kole. Na „rano wstań”- jedna osoba wyprowadza „wężyk” do przodu. Drugi głos równocześnie zaczyna taniec. Na „wszystkie dzwony biją” wężyk zawraca (cały czas za tą samą osobą), wchodząc pomiędzy głos 2 i 3. Na „Bim bam bom” wraca na swoje miejsce początkowe, kręcąc się wkoło, w ustawieniu prawym ramieniem do środka.

4. TAŃCE, ZABAWY TANECZNE Z RÓŻNYCH STRON ŚWIATA, JAKO PRZYKŁADY RÓŻNORODNYCH ROZWIĄZAŃ PRZESTRZENNYCH I RUCHOWYCH

Gawot- Jean Baptiste Lully

Układ taneczny

Ustawienie w parach, twarzami do siebie w kolumnach. Od lewej strony- kolumna dziewcząt, potem chłopców, itd. Para nie jest bezpośrednio przed sobą, tylko w lekkim rozsunieciu, w lewą stronę.

Krok, dostaw, krok, dostaw- w prawo- para mija się prawym bokiem.

Krok, dostaw, krok, dostaw- w przód. Kończą plecami do siebie.

Krok, dostaw, krok, dostaw- w lewo- mijają się lewym ramieniem.

Krok, dostaw, krok, dostaw- do tyłu, na początkowe miejsca.

Para podaje sobie lewe ręce, w trzymaniu menuetowym. 8 krokami kręcąc się w parze wykonują pół obrotu pary i zamieniają się miejscami.

6 skoków (jedna noga z przodu, druga z tyłu)- szybki , szybki, wolny- 2x.

Podanie rąk- dziewczyna prawą, chłopak lewą i przejście dziewczyny na drugą stronę chłopaka (oprowadzenie)

Ukłony: do siebie, do widowni, na zewnątrz pary, i do widowni.

Powtórka od trzymania menuetowego.

Zakończenie:

Obrót każdej osoby dookoła siebie (kółeczko), na zewnątrz pary i ukłony jak wcześniej. Tyle, że zamiast czwartego ukłonu- zwrot do siebie i ustawienie się jak na samym początku.

Powtórzenie całości.

Tsaxkac Baleni- Khachatur Avetisyan- układ taneczny do utworu

Wejście na palcach wężykiem z jednej lub dwóch stron na scenę.

Ustawienie w szeregu. Lewa ręka „podpiera” prawy łokieć. Prawą ręką wykonywany jest ruch „oczyszczania gardła”, w lewo, w prawo- 2x, 3 kroki w przód, dostawienie z równoczesnym unoszeniem rąk. „Malowanie po suficie” 4 x , zaczynając w prawo, opuszczenie rąk, „malowanie podłogi” 4 x, obrót w prawo 4 krokami. Powtórzenie.

Cz.II

Pierwsza osoba prowadzi wężyk, szybkimi kroczkami, z ruchem uniesienia czegoś w dłoniach i wyrzucenia w górę. Obrót w lewo ze zmianą kierunku o 180 stopni, krokiem „kulejącym”. Powrót na swoje miejsca wężykiem, $\frac{3}{4}$ obrotu „kulejącym” w lewo, tak by zatrzymać się tyłem do widowni. Uniesienie rąk i chwycenie się z kolegami. Obrót kolejno w prawo, pod lewą ręką. „Fala” od lewej na prawą stronę. Unoszenie i opuszczanie skrzyżowanych na piersiach dłoni- 4x.

Cz.I – powtórzenie jednokrotne.

Cz.II- na końcu ukłon.

The Black Nag wg Johna Playforda 1576 r

Ustawienie po 3 pary. Z jednej strony dziewczyny z drugiej chłopcy. Wszyscy twarzą do widza. Trzymają się w parach za rękę.

1.zwr. 3 kroki w przód, dostawienie, 3 w tył, dostawienie. 2x

1. ref. Zwrot do siebie w parach twarzą. Trzymanie za obie ręce. Pierwsza para od widowni porusza się 3 krokami cwału w stronę widowni, zeskok. To samo kolejno druga i trzecia. Obrót wszystkich w prawo dookoła siebie. Te same czynności zaczynając od trzeciej pary w kierunku przeciwnym.

2 zwr. „Skosy” Ustawienie twarzą do siebie, bez trzymania. Wszyscy podchodzą do środka do siebie lewym ramieniem, trzema krokami i dostawieniem. Powrót na miejsca. Powtórzenie prawym ramieniem, powrót.

2 ref. Chłopak z pierwszej pary i dziewczyna z trzeciej pary mijają się plecami i zamieniają miejscami. Chłopak z trzeciej pary i dziewczyna z pierwszej, jako drudzy. Jako trzeci para druga zamienia się cwałem miejscami. Obrót dookoła siebie.

3 zwr. Podanie prawych rąk w parach, trzymanie do łokcia. Obrót w trzymaniau za prawe, potem za lewe ręce.

3 ref. Mijanka chłopaków, mijanka dziewczyn. Po „leżącej ósemce”

Powtórzenie całości.